

Munkáskerület a dolgozó városban

A cél: továbbfejleszteni a jót, a hasznosat

Az európai fővárosokat a közvélemény — európai és nem európai — egyaránt egy-egy sajátos fogalommal, vélt vagy valóságos jellegzetességgel minősítette. Így lett Róma hivatalnokváros, Párizs a művészetek, London a gyermati kizsákmányolás, a konzervatívizmus fővárosa. Budapestről általában szélsőséges véleményeket fogalmaztak meg. Azt is mondták: nyugatot utánzó város. A bohémek városa. Ön milyen jelzőt adna a mai Budapestnek?

— Dolgos város...

Ebben a két szóban foglalja össze véleményét Zarnóczy József, a X. kerületi Pártbizottság első titkára. Negyvenkét éves, 1955 óta dolgozik Kőbányán. Itt kezdte a munkát, volt tanácselnök is. Ha nem is kőbányai bennszülött — nem vendég a kerületben. Azt mondja:

— Egy-egy városhoz természetesen sok jellegzetesség kapcsolódik. Szerintem a dolgozó jelző illik legjobban Budapest természetrajzához, és érthetően a X. kerülethez, Kőbányához is.

■ **Államigazgatásról, várospolitikáról írt főiskolai szakdolgozatának egyik alaptétele, hogy Kőbánya Budapest egyik alapító kerülete...**

— Az itteni városrész fejlődésének mozgatója mindig a gyáripar volt. Ez a folyamat 1873-hoz köthető, s egybeesik Budapest alapításával. A gyáripar teremtetett világvárosokat még akkor is, ha azokból nem lettek füstös-kormos fővárosok. Kőbánya nagy ívű, százéves útján ez tényekkel bizonyítható. A harminckét és fél négyzetkilométernyi területen — mely egyharmad-egyharmad alapon lakótelep, üzem, park — ma körülbelül százezer lakos él. Azért változó ez a szám, mert itt, a mi kerületünkben, sem fejeződött még be a népvándorlás. A kétszázhetven kőbányai létesítményből száz: üzem. A huszonöt nagyvállalatunk a termelési érték nyolcvanöt százalékát adja. S ezer kerületi lakosból — a legutóbbi statisztikai adataink szerint — 683 dolgozott az iparban. Ez a szám a fővárosi átlag háromszorosa. Az itt dolgozók száma azonos az itt lakók számával. És még valamit: húsz év alatt — a mai árak alapján — csaknem négyszerezére növekszik a kerület termelési értéke. Ez a lényeg.

■ **Kőbányának ebből a szempontból mi lesz az eltérő, a jellegzetes stílusa, hiszen az is számlálási adat, hogy 4–8 százalékkal csökkenni fog a kerület dolgozóinak aránya, s ezen belül a munkáslétszám tíz százalékkal lesz kevesebb...**

— Kőbánya korszerű — s mind korszerűbb — munkáskerület marad, termelésben és tudásban egyaránt. A szerszámgép-, a hídás-

technika- és a gyógyszeripar fejlesztése adja majd a megkülönböztető jegyeket, mondhatom úgy is, hogy azt a terméket, amellyel a világpiacra törekszünk. *Megőrizni, továbbfejleszteni a jót, a hasznosat* — ez a kerület sajátossága, de az egész városé, az országé is. Ezért, ha mi itt iparról, iparpolitikáról beszélünk, egyben a főváros kitarulkozási folyamatának vagyunk tanúi és alakítói.

■ **Tehát hisz ön abban, hogy amilyen a gyári élet, clyan a város lakóinak élete?**

— Ez hitem és meggyőződés. Valamikor a nagyüzemek építésével nöttek a gyárak közé szorult szükségjelölőtelepek. Ma, itt, a mi kerületünkben is megfordult a sorrend. Lakónegyedek övezik az üzemeket. 1980-ig összesen harminckétezerre — 1970-ben huszonkétezer-öt száz volt — nő a kerület lakásállománya. Határozott célunk, hogy Kőbányán ne újabb és újabb területek beépítésével legyen iparfejlesztés. A kis-műhelyek, a szétszórta kis telepek, raktárak felszámolására van szükség. Üzemeink a kerület költségvetését — a negyedik ötéves tervben — százfízmillió forint városfejlesztési hozzájárulással támogatják. Amivel gyermekintézményeink építkezésében részt vettek, túl az anyagiakon, az társadalmilag is szinte fölbecsülhetetlen.

■ **A társadalmi munka több formája, az „Egy üzem — egy gyermekintézmény” mozgalom, úgy tudom, éppen ebből a kerületből indult, s lett országos mozgalom alapja. A városfejlesztésben jól együtt van a kerület.**

— A városfejlesztés személyes ügyünk. Célja minden vonatkozásban jobb és javuló körülményeket teremteni magunknak, akik itt élünk és dolgozunk. Összefogásunk eredménye, hogy például a bölcsőde, az óvoda, a felnőttek orvosi ellátása, az élelmiszerbolt-hálózat és az egy főre jutó zöldterület arányainak kerületi sorrendjében Kőbánya az első négy között van.

■ **Még? Vagy már? Olyan statisztikát is olvastam, ami szerint gyógyszerellátásban a tizenharmadik, a szilárd útburkolat és gyalogjárda arányát tekintve a tizenötödik, illetve a tizenkilencedik, az egy gyermekorvosra jutó gyermekek számát tekintve a tizennyolcadik, a száz szobára jutó lakók számát illetően pedig a tizennyolcadik helyen van Kőbánya.**

— A szerzett előnyök — miként az élet más területein — itt sem tarthatnak örökké. Időnként, bármennyire fájdalmas is, bizonyos arányok megváltoznak. Egy-két év alatt megszűnt

a gyermekintézmények építésében szerzett előnyünk. Az újhegyi hatezer lakáshoz mindössze egy tizenhat tantermes iskola, egy óvoda, bölcsőde épült fel határidőre. Negyven általános iskolai tanterem hiányzik. Ott tartunk, hogy már autóbuszokkal sem tudjuk hová vinni a gyerekeket!

■ **A kapcsolódó építkezések elmaradása fővárosi jelenség...**

— Azt hiszem, a kelletnél többet beszélünk róla ahelyett, hogy az illetékesek felelősségre vonnák a felelősöket. Amolyan bocsánatos bűnnek számít, amit illik tudomásul venni. Kőbányán 1975 óta negyven százalékkal több a lakásigénylő. A beköltözés növeli a lakásigénylők számát, mert az új telepekre, házakba elsősorban a többgyermekes szülők, a nagy családosok jönnek. Ennek természetesen hatása van és lesz az iskolaépítésre, utazásra, bevásárlásra, stb.

■ **Említette az üzemek részvételét a városfejlesztésben. Mit ad vissza a kerület?**

— Az üzemeké is mindig az, ami a kerületé. Szerencsénkre a szanálások zömmén túl vagyunk. *Öt év alatt ezeröt száz munkáslakást fogunk fölépíteni*, ebből ezret a kerület dolgozói kapnak, s ez több, mint amennyit az állami célcsoportos lakásokból munkásoknak a tanács kiutalhat. És annak a negyvenezer bejárónak, aki itt dolgozik: közlekedést, bevásárlási, művelődési és szórakozási lehetőséget is adunk.

■ **Azt mondják, valamikor büszkeséget jelentett kőbányainak lenni. Van-e a mai városrésznek ilyen vonzása?**

— Igen. A munkáslakásépítés támogatásával Kőbánya munkástörzsgárdáját kívánjuk tovább erősíteni. Erős száakkal kötni minden itt dolgozót az üzeméhez, kerületünkhöz. Azt hiszem, oda kell figyelniük arra, a tényre, hogy az üzemek dolgozói szívesebben részt vettek a társadalmi munkában, mint a kerület lakói...

■ **Talán, mert az üzemekben sokkal erősebbek a gyökerek...**

— ...Azért is. Az új otthon teremtését viszont még sok tényező — például a kapcsolódó építkezések elmaradása — zavarja. Azt is tapasztaltuk, hogy akiknek a kezdeti szanálások miatt más kerületekbe kellett költözniük, nagyon szomorúan hagytak itt bennünket, többen szeretnének visszajönni. A nagy építkezések elkezdése óta a kerületiek kileneven százaléka itt kap új otthont.

■ **Az új lakásba költözők részéről lakógyűléseken, tanácsági és képviselői beszámolókon türelmetlenség tapasztalható.**

talható. Azt mondják: valahol mindig fölborul az egyensúly. Ha van lakás, hiányzik az iskola. Ha jó az orvosi ellátás, más kerületbe kell utazni a gyógyszerért...

— A sort én is folytatnám.

■ **Korszerűbb lesz az ipari termelés, korszerűbb lesz a városrész. De már most nagyon nehéz eljutni Kőbányáról — Kőbányára. A városépítés nem képzelhető el alul- és fölüljárók építése nélkül.**

— A közlekedést a Zalka Máté tér mai állapota, a keskeny Maglódi út és a korszerű forgalom lebonyolítására képtelen Éles sarok bénítja. Az Éles sarok különösen veszélyes, hiszen üzemek tucatjait, kerületeket kellene összekötnie. Az Éles sarok felé vezető utak, némi túlzással, — hovatovább — parkolóká válnak. Azt hiszem, egy-két éven belül soron kívül el kell kezdeni egy fölüljáró építését. És ez már nem csak kerületi érdek.

■ **Város lesz Kőbánya vagy csak része a városnak?**

— Akik tisztségünk szerint itt dolgozunk a X. kerületben, úgy ítélünk, hogy Budapest egységes egész. S természetesen növelni szeretnénk a várost jellemző vonások számát. De ahhoz, hogy Kőbánya mint munkáskerület méltó maradjon múltjához és rangjához, a hátrányos helyzet, a más kerületekhez mért, például ellátási különbségek gyorsabb, hatékonyabb felszámolására van szükség. Ezt tesszük a saját erőnkből, de ehhez indokolt a nagyobb arányú állami támogatás is. Az is tény, hogy ahol zömmel az ipar a meghatározó tényező, ott a várost jellemző normák módosulnak. Vannak és lesznek kerületeink között eltérő jellegzetességek, de — nincsenek és nem lehetnek eltérő érdekek.

Paizs Gábor